

هەریمی کوردستان و ئەگەری دابەشبوونی ئاکپارتی

06-10-2019

نووسەرەکان

ناوەندی لیکۆلینەوهی رووداو

زىيان رۇژھەنلەتلىرى

بەرايى

ئەلى باباجان يەككە لە روخسارەكانى كابىنەكانى پىشوووتى حكوومەتى توركىيا و لە دامەزراپنەرانى پارتى دادو گەشەپىدان، قۇلى لىن ھەلمالىيە تا حىزىيىكى تازە درووستىكات. دەمىكە باسى ھەبوونى گروپپىكى نارازى لەنىو ئەو حىزىبەدا دەكرىت كە لە سەرەتاي 2000كەنەو تا ئىستا سوكانى دەسەلتاي توركىيا بەدەستەو ھەيە. ئەلى باباجان حىزب دابمەزىننىت و دابنەمەزىننىت، كىشەى ناوخۇبى حىزىبەكان يەككە لە گىرنگىرتىن بابەتەكانى سىياسەتى ناوخۇى توركىيا كە ئەمەش دەتوانىت كارىگەرى لەسەر سىياسەتى دەرەو ھە و جۇرى پەيوەندىيەكانى ئەنكەرە لەگەل ھەولپىرىش دابننىت.

ئەگەرى دابەشبوونى ئاكارىتى

ئەك تەنبا ئەلى باباجان بەلكوو دەنگۇى ئەو ھەيە كە ئەحمەد داودئوغلۇو سەرۇكەزىرانى پىشوووى ئەو وئاتەش بىر لە دامەزراندىنى حىزىيىك بكا تەو. نارەزايىيەكان لەنىو ئاكارىتى زىاتىر دواى ھەولەكانى سەرۇكى ئەو حىزىبە بۇ گۇرپنى سىستەمى سىياسى وئات و كۆكرىنەو ھەي دەسەلتەكان لە دەستى سەرۇكەپەتى كۆماردا زىاتىر بوون. نارازىيەكان پىياناوپە ئاكارىتى لەو پىرەنسىپانە لايداو ھە كە بۇى دامەزراو ھە وردە دەسەلتەگەرايى كەس و بىنەمالەيەكى تىدا زال بوو.

ھاوكت لەگەل ئەوانەشدا، توركىيا بەرەبەرە وازى لە رىفۇرمەكانى تايبەت بە ئەندامبوون لە يەككىتى ئەروپا ھىنا و گەپانەو ھەيەكى لە ئىسلاھ و دىموكراسى دەستپىكىرد و لە جىياتى ئەو ھەش، سىياسەتى پىشتەستوو بە ئەمن و ئاسايىشى گەشەپىدا كە ئەمەش واكىرد، تا دەمارى نەتەو ھەرايى- ئىسلامى لە نىو ئاكارىتى بەھىزىر بىت. كۆنترۇلەكانى سەر ئازادى دەرپىن زىادىان كىرد و لە پىرسى كوردىشدا گەپانەو ھەيەك بۇ دواو دەستپىكىرد. لە ئاستى سىياسەتى دەرەو ھەشدا ناكۆكىيەكان لەگەل ئەروپا و ئەمىرىكا زىاتىر بوون و نىزىكبوونەو ھەي زىاتىر لە رووسيا و وئاتانى ناوچەكە كرا.

بىشك، ھاوتەرىب لەگەل ئەمانەشدا، ئابووورى توركىياش گەشەكردنەكەى جارانى ئەما كە ھۆكارىكى سەرەكەوتنى ئاكارىتى بوو. لەدواى 2015و تەكانەو ھەي دامەزىنەران و كەسانى دىارى ئەو حىزىبە زىاتىر بوو. دوا بەدواى ئەو ھەش رىژەى دەنگەكانى ئاكارىتى لە ھەلبۇزاردنەكاندا بەرەبەرە كەمىان كىرد كە ئىستا وا پىشپىنى دەكرىت لە دەورى 34% ى دەنگەكانى توركىيا بىت.

دواى كەمكىردنى بەرچاوى دەنگەكانى ئاكارىتى لە ھەلبۇزاردنە محەللىيەكانى ئەمسالدا، دەنگى نارەزايى لەنىو ئەو حىزىبە زىاتىر بوو. ئەلى باباجانىش ھەك دىارتىن رووخسارى ئەم قۇناخە دەرەكەوت. بەپى ئەو زانىارىيانەى بىلاو كراونەتەو، كۆبوونەو ھەي ئەردۇغان- باباجان لەسەر ئەگەرى گەپانەو ھەي باباجان بۇ ناو كابىنە سەرىنەگرتوو ھە باباجان چەندجارىك جەختى كىردۇتەو ھە كە ئاكارىتى لەو ھىلانە لايداو ھە كە 2002 بۇ ئەوانە دامەزرا بوو. ھەرچەندە ھىشتا بەرەسەمى ھىچ شتىك لە ئارادا نىيە بەلام، ھەندىك لە سەرچاو ھەكان باس لەو ھەدەكەن كە بە ئەگەرى زۇر، باباجان لە پاپىزدا حىزىيىكى نوچ درووستدەكات. ئەو بانگەشەى عەدالەت و ئازادى دەكات و كەسانى ھەك عەبدۇلا گولپ، نىھاد ئەرگولپ، حىسزىن چەلىك و مەحمەت شىمەشەك و بەشىر ئاتالاي لەگەلدايە. جگە لە خەتى ئاكارىتى 2002، كەسانىكى گەنج و بىرۇكرات لە ئەروپا و ئەمىرىكا لەگەل بەشنىك لە خاوەنكار و بازىرگەكان، كەسانى لىبرال و بەشنىك لە موخافزەكارەكانى كوردىش پىشتىگىرى لە باباجان دەكەن.

ژمارەپەك لە كەسانى نىك لە ئاكارىتى پىشپىنى ئەو دەكەن كە ئەگەر باباجان حىزىيىكى تازە دابمەزىننىت، 3%-4% ى دەنگەكان بىات. بەلام، كەسانى نىك لە باباجان ئەو رىژەيە بە 18% دەزانن. ھاوشانى ئەو ھەش، ئەحمەد داودئوغلۇو، جموجۇلپىكى بۇ كارىكى سىياسى تازە دەستپىكىردوو. بەلام، زۇرلا كۆكن لەسەر ئەو ھەي كە لاينەنگرىكى زۇرى نىيە ھە ئەگەرى رىككەوتنى لەگەل يەككە لە بالەكانى ئاكارىتى، وانا باباجان يان ئەردۇغان زىاتەر.

ھەرىمى كوردستان و ئەگەرى دابەشبوونى ئاكاپارتى

حالى ھازىر، ئەڭ تەنبا ئاكاپارتى بەلكوو گىرنگىر ئەھزىبى سىياسى لە توركىيا كىشەى ناوخۇپىيان ھەيە. دەكرىت باس لە ھەبوونى سى بالى جىياي كەمالىستەكان، نەتەوگەراكان و چەپەكان لەنىو پارتى گەلى كۆمارى بگرىت. مەھەپە دابەشبوونىكى گەرەى لىن درووستبوو كە دواجار ئىي پارتى لىكەوتەو و ئىستاشى لەگەلدا بىت ھەم ئىي پارتى، ھەم مەھەپەش كىشەى ناوخۇپىيان ھەيە. ھەدەپەش كىشەيەكى سەرداپۇشراوى نەتەوگەراكانى كورد و چەپەكانى تىدايە و پۇتانسىيەلى دەرەكەوتنى كىشەى لاپەنگرانى ئۇجالان و ئەوانى دىكەشى لە ھەناودايە.

لەماوئى نىزىكەى دوو دەپەى رابردوودا، ئاكاپارتى سوكانى دەسەلتى توركىيا بەدەست بوو وئەمەش واىكردوو كارىگەرى لەسەر پەيوەندىيەكانى ئەنگەرە- ھەولنىر و ئەنگەرە لەگەل كوردەكانى باكوور ھەبىت. ئەگەرى دابەشبوون كىزبەكەى، ئەردۇغان پالدىنەت تا زىاتر بەرەو نەتەوگەراكان بچىت يان پرۇسەيەكى جىاواز بۇ ئاشتكردنەوئى كورد دەستپىيكات. ھەلبەت تا ئىستا، نىشانەكان زىاتر ئەگەرى سەرگرتنى بزارەى بەكەم پىشانەدەن. ەلى باباجان كىزب درووستبكات سىياسەتى ناوخۇى توركىيا دەگۆرىت و ھاوسەنگىيەكان سەرلەنوئى تەعرىف دەبنەو. كىزبىش درووستنەكات و رىنگەى رىككەوتنەو لەگەل ئەردۇغان ھەلبىزىت، دىسان سىياسەتى ئاكاپارتى بەرەو گۆران دەچىت.

بۇ ھەرىمى كوردستانىش واباشترە كە لە پەيوەندىيەكانى خۇيدا لەگەل توركىيا، ئەگەرى ئەو گۆرانكارىيە لە پىشچا و بگرىت. لەگەل ئەوئى كە ئاكاپارتى ھىشتا بەھىزترىن كىزبى توركىيا بەلام نارازىيەكانى ناوخۇ و كىزبەكانى ئۆپۇزىسىونىش كەم نىن و ئەمە وادەكات كە فراوانكردنى پەيوەندىيەكان لەگەل لاپەنە جىاوازەكانى توركىيا بە قازانجى ھەرىمى كوردستان بىت. وانا بىرىك لە قۇناخى پۇست ئاكاپارتىش بكاتەو.